

«ԿԱՌՈՒՑՈՂԱԿԱՆ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՁՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆ» ԾՐԱԳԻՐ

ԹԻՐԱԽԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑՈՒՄ ԸՆԴԳՐԿՎԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Առաջնային ոլորտների և խնդիրների վերջնականացման ընթացքում ծրագիրը օգտվել է հետևյալից.

- Արևելյան Գործընկերություն. կենտրոնանալով առանցքային առաջնահերթությունների և արդյունքների վրա («2020» փաստաթուղթ),
- ԵՄՊ-ի կողմից ԻՀԱ-ին տրամադրված ֆինանսական համաձայնագրեր և հարակից փաստաթղթեր,
- Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագիր («CEPA»),
- 2017-2022 ՀՀ կառավարության ծրագիր (ՀՀ կառավարության ծրագիր),
- ՔՀԿ-ների՝ առաջնային խնդիրների գնահատումները, հիմնականում ֆոկլոսային խմբերով քննարկումներ, հիմքում՝ քարտեզագրման հետազոտությունը, որն իրականացվել է ծրագրի կողմից 2017-ին,
- ԵՄՊ-ի առաջարկություններ,
- Վերջին միտումներ:

Ծրագիրը նաև հաշվի է առել կոնսորցիումի անդամների ոլորտային փորձառությունը, քանի որ նրանց փորձը կենտրոնացված է 4 ոլորտների վրա (արդարադատություն, կրթություն, բիզնես և տեղական ինքնակառավարում), մինչդեռ ծրագիրն ընդհանուր առմամբ կծածկի 9 ոլորտ:

Ստորև ներկայացված են առաջարկվող 9 ոլորտները և խնդիրները (յուրաքանչյուր ոլորտի համար առնվազն մեկ խնդիր), ինչպես նաև յուրաքանչյուր ոլորտի ընտրության հակիրճ ամփոփում և բարեփոխումների ներկա իրավիճակը: Որտեղ մեկից ավելի խնդիրներ են թվարկված, հիմնական թիրախ համարվում է առաջինը, և եթե իրականացնող ՔՀԿ կոալիցիան կարող է նաև մասնակցել/ազդել մյուս խնդիրների վրա, ապա դա կլինի հավելյալ օգուտ:

ՈԼՈՐՏ 1. ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Խնդիրներ.

1.1. Խոցելի խմբերի համար արդարադատության հասանելիության բարելավման անհրաժեշտություն՝ ներառյալ հանրային պաշտպանի ինստիտուտի ուժեղացումը:

- Նախատեսված է *Կառավարության ծրագրում*,
 - ներդնել Pro-bono իրավաբանական ծառայություններ մատուցող անձանց խրախուսման մեխանիզմներ.
 - ընդլայնել անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրման շրջանակները, մասնավորապես, գույքային (գումարի) պահանջով գործերի համար նախատեսված անվճար իրավաբանական օգնություն ստանալու համար գումարային սահամանափակման նվազագույն շեմը բարձրացնել՝ նվազագույն աշխատավարձի հազար հինգ հարյուրապատիկի.
 - անվճար իրավաբանական օգնության տրամադրմանը զուգահեռ ՀՀ փաստաբանների պալատի հետ համատեղ ներդնել մատչելի իրավաբանական օգնության մատուցման համար անհրաժեշտ իրավական և ինստի-տուցիոնալ կառուցակարգեր.
 - փաստաբանների համար ներդնել իրավաբանական սխալից պարտադիր ապահովագրության ինստիտուտը՝ մշակելով չափանիշներ մասնագիտական սխալից առաջացած վնասի հատուցման համար:
- Բարձրացվել է *Ֆոկուսային խմբերով* քննարկումների ընթացքում:

1.2. Դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության բարելավման անհրաժեշտություն:

- Նախատեսված է *«CEPA»-ում*,
- Նախատեսված է *«Արևելյան Գործընկերություն. կենտրոնանալով առանցքային առաջնահերթությունների և արդյունքների վրա»/«2020» փաստաթղթում*,
- Նախատեսված է *Կառավարության ծրագրում*.
 - Կատարման գործողությունների ժամկետների հստակեցում և կրճատում՝ ներառյալ փորձագիտական քննությունները;
 - Այն բանի ապահովում, որ փաստաթուղթը էլեկտրոնային ճանապարհով անցնի հարկադիր կատարման պաշտոնյաներից կատարողական վարույթների մասնակիցներին;
 - Կատարման որոշակի գործողությունների համար տեսաձայնագրման ներդրում;
 - Դատարանների և Դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության միջև էլեկտրոնային համակարգի ստեղծում՝ վերացնելով դատավարության մասնակիցներին ծանուցագրեր տրամադրելու գործընթացը:
- Բարձրացվել է *Ֆոկուսային խմբերով* քննարկումների ընթացքում:

1.3. Դատական համակարգում էթիկայի վարքագծի բարելավման անհրաժեշտություն:

➤ Նախատեսված է «2020» փաստաթղթում՝ Բաժին 10. Առանցքային դատական բարեփոխումների իրականացում.

- Արդյունավետ կարգապահական և էթիկայի կանոնների ընդունում՝ դատավորների և դատախազների համար ԵՄ ստանդարտներին համապատասխան,
- Դատական համակարգի ներկայացուցիչների համապարփակ և արդյունավետ վերապատրաստում՝ դատական իրավասությունների և էթիկայի շուրջ,
- Հանրությանը հասանելի գործուն բողոքարկման մեխանիզմների ներդրում:

1.4. ՀՀ իրավական և դատական բարեփոխումների ծրագրի բարելավման անհրաժեշտություն, մասնագիտացված ՔՀԿ-ների մասնակցության մեխանիզմների թույլ մակարդակ ՀՀ իրավական և դատական բարեփոխումների ծրագրի մշակման, բարելավման, մշտադիտարկման և ջատագովության իրականացման գործընթացներում: ՀՀ իրավական և դատական բարեփոխումների ծրագրի մշակման և (կամ) բարելավման, մշտադիտարկման, ջատագովության գործընթացներում մասնագիտացված ՔՀԿ-ների ավելի մեծ ներգրավվածության ապահովման անհրաժեշտություն:

➤ Բարձրացվել է *Ֆոկուսային խմբերով* քննարկումների ընթացքում:

➤ Նախատեսված է *Կառավարության ծրագրում*.

- մշակել ՀՀ իրավական և դատական բարեփոխումների նոր ռազմավարություն և դրանից բխող գործողությունների ծրագիր.
- բարձրագույն դատական խորհրդի (համաձայնությամբ) հետ համատեղ զարգացնել դատարանների համապարփակ էլեկտրոնային կառավարման համակարգը:
- իրականացնել «Դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքից բխող անհրաժեշտ միջոցառումներ, այդ թվում՝ նորմատիվ իրավական ակտերի մշակման աշխատանքներ.

➤ Նախատեսված է «2020» փաստաթղթում՝ Բաժին 10,

- Ներառյալ՝ քաղաքացիական և քրեական գործերով դատարանների ծանրաբեռնվածության և դատական գործերի տևողության ժամկետների զգալի կրճատում:

➤ Նախատեսված է «CEPA»-ում,

- Մասնավորապես վերաբերվում է արդար դատաքննության իրավունքի իրացմանը, դատարանների հասանելիությանը, դատական համակարգի արդյունավետությանը, դատարանների անկախությանը և այլն:

1.5. Պրոբացիայի ինստիտուտի բարելավման անհրաժեշտություն, մասնագիտացված ՔՀԿ-ների մասնակցության մեխանիզմների թույլ մակարդակ պրոբացիայի ինստիտուտի բարելավման, մշտադիտարկման և ջատագովության իրականացման

գործընթացներում: Պրոբացիայի ինստիտուտի բարելավման, մշտադիտարկման, ջատագովության գործընթացներում մասնագիտացված ՔՀԿ-ների ավելի մեծ ներգրավվածության ապահովման անհրաժեշտություն:

- Նախատեսված է *Կատավարության ծրագրում*.
 - ապահովել պրոբացիայի պետական ծառայության կողմից իրականացվող էլեկտրոնային հսկողության համակարգի գործարկումը՝ ըստ փուլերի.
 - իրականացնել պրոբացիայի պետական ծառայությունում վերատոցիալականացման ծրագրեր՝ շահառուների առնվազն 30 տոկոսի ներգրավմամբ.
 - ապահովել կալանավորման այլընտրանքային խափանման միջոցների կիրարկումը.
 - ամբողջական իրականացնել գործնականում պրոբացիայի պետական ծառայության գործառույթները և զարգացնել ու կատարելագործել ծառայության կարողությունները:
- Բարձրացվել է *Ֆոկուսային խմբերով* քննարկումների ընթացքում:

ՈԼՈՐՏ 3. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏԻՆԱՆՄՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Խնդիրներ.

- 1.1. Երեխաների և գենդերային զգայուն բյուջետավորման արդյունավետ մեխանիզմների թույլ մակարդակ ազգային և տեղական մակարդակներում, ինչպես նաև ՔՀԿ-ների և ՔՀԿ-ների կոալիցիաների շրջանում: Այդ մեխանիզմների բարելավման, մշտադիտարկման, ջատագովության և դրանցում ՔՀԿ-ների ավելի մեծ ներգրավվածության ապահովման անհրաժեշտություն:

Գենդերային զգայուն բյուջետավորումը մի մոտեցում է, որը մշակվել է՝ գենդերային բաղկացուցիչը բյուջետային շրջապտույտի բոլոր փուլերում տարածելով: Այն վերաբերում է գենդերային զգայուն տեսանկյունից բյուջեների մշակման, պլանավորման, հաստատման, իրականացման, մշտադիտարկման, վերլուծության և աուդիտի գործընթացին: Այն ներառում է կանանց և աղջիկների վրա կատարված իրական ծախսերի վերլուծությունը՝ համեմատած տղամարդկանց և տղաների հետ՝ հաշվի առնելով նրանց տարբեր կարիքները և առաջնահերթությունները: Այն օգնում է որոշել՝ ինչպես ռազմավարությունները պետք է մշակվեն, փոփոխվեն և վերահաստատվեն առաջնահերթությունները: Այն քաղաքականության իրականացման արդյունավետ գործիք է, որտեղ կարելի է ստուգել՝ արդյոք հատկացումները համապատասխանում են քաղաքականությունների հանձնառություններին և ունենում են ցանկալի ազդեցություն:

- Նախատեսված է «*CEPA*»-ում ավելի ընդհանրական իմաստով (գենդերային հավասարություն),

- Նախատեսված է «2020» փաստաթղթում՝ Բաժին 2. Գենդերային հավասարություն և հակախտրականություն ավելի ընդհանրական իմաստով (գենդերային հավասարություն),
- Բարձրացվել է *Ֆոկուսային խմբով* քննարկման ընթացքում ավելի ընդհանրական իմաստով (գենդերային հավասարություն),
- Նախատեսված է «Հանրային ֆինանսների քաղաքականության բարեփոխում» ֆինանսական համաձայնագիր ավելի կոնկրետ ձևով:

1.2. ՔՀԿ-ների մասնակցության մեխանիզմների թույլ մակարդակ դյուրացված ՀՀ պետական բյուջեի վերաբերյալ քննարկումների և հանրայնացման գործընթացներում: Այդ մեխանիզմների բարելավման, մշտադիտարկման, ջատագովության և դրանցում ՔՀԿ-ների ավելի մեծ ներգրավվածության ապահովման անհրաժեշտություն:

- Նախատեսված է «Հանրային ֆինանսների քաղաքականության բարեփոխում» ֆինանսական համաձայնագրում.
 - Պարզեցված պետական բյուջեի հրապարակում՝ միջազգային ստանդարտներին համապատասխան,
 - Պարզեցված պետական բյուջեի քննարկում ՔՀԿ-ների հետ:
- Նախատեսված է «2020» փաստաթղթում՝ Բաժին 11. Հանրային կառավարման բարեփոխումների իրականացում.
 - Հանրային ֆինանսների կառավարման բարելավում և թափանցիկություն».